

Häckfågelinventeringar i Svartsjö 2016

Urpo Könnömäki

I Svartsjöviken har nu de häckande våtmarksfåglarna inventerats under sjutton år, 2000–2016. Sammanlagt 56 revir av 12 olika arter har noterats 2016. I Svartsjö dämme som ligger alldeles intill har inventeringar gjorts i tolv år, 2005–2016. Resultatet är något sämre än fjolårets. För övriga fågeliakttagelser hänvisas till "Observationer i Ekerö kommun 2016", sidan 21.

Svartsjöviken

Som en aktivitet i arbetet med "Projekt Svartsjöviken", vilket bl.a. innefattar restaurering av våtmarksbeten vid Svartsjöviken, startade fågelinventering av Svartsjöviken år 2000. Här ska inventeringsresultaten för det sjuttonde året 2016 redovisas.

Fältarbetet har i huvudsak utförts av författaren. Under perioden april – maj 2016 gjordes 5 besök. Som huvudmetod räknas antalet par som bedömdes hävda revir, men iakttagna bon och ungpullar kompletterar observationerna. En svårighet ligger i att skilja rastande fåglar från revirhävdande par. Vidare kan det vara mycket svårt att separera häckande par från yngre fåglar som finns i området men inte häckar, detta gäller främst gässen.

Häckfågelinventeringen har kompletterats med iakttagelser som rapporterats på *Artportalen*. Inventeringsresultatet framgår av tabell 1. De osäkerhetssiffror som anges i det följande är subjektiva bedömningar. Här följer kommentarer per art.

Skäggdoppning Enstaka fåglar sågs. Ingen häckning.

Knölsvan Ett par hävdade revir. Inga ungar sågs.

Grågås Nästan omöjligt att lokalisera bon, då dessa läggs dolt i vassen och häckningen startar mycket tidigt. 4 par med ungar kunde iaktas i viken. De flyttade sedan till Dämnet.

Kanadagås Normal förekomst. Osäkerheten är ca ±2 par.

Gräsand Arten noterades i samma omfattning än under 2015. Antalet redovisade par har en osäkerhet på ca ±3 par. Ungarna har förflyttats till Dämnet.

Snatterand Enstaka fåglar syntes i viken.

Skedand Enstaka fåglar syntes i viken.

Årta Inga fåglar syntes i viken i år.

Knipa Hur många par som verkligen häckar är osäkert. Noterat antal par (4) har en osäkerhet på ca ±1. Ungar sågs i Dämnet.

Storskrake Svårt att veta hur många storskrakar som häckar. Tre honor sågs med ungar.

Vattenrall Hördes vid dikesmyningarna på östra och västra sidan.

Sothöna Den vanligaste vattenfågeln. Antalet par (7) har en osäkerhet på ca ±2.

Tofsvipa Uppskattningsvis 9 par höll till främst på mader och omgivande betesmark. I vilken utsträckning de häckade är osäkert.

Rödbena Fåglar fanns tidvis i sydöstra delen av viken. Ingen konstaterad häckning.

Enkelbeckasin En mycket svårinventerad art som trivs bäst i lite mer högväxt madvegetation.

Brun kärrhök Ett par höll till i området. Ungfåglar sågs.

Gulärta Uppskattningsvis fyra par fanns på sydöstra sidan.

Ängsplommar Något färre än i fjol.

Buskskvätta Något färre än i fjol.

Övriga inte inventerade mindre tättingar

Vanligast i vass- och buskmarkerna har sävsparven varit, följd av sävsångaren. Rørsångaren förekom mera sparsamt.

Tabell 1 Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjöviken 2009–2016.

Arter	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kommentarer 2016
Skäggdopping	1	1	1	1	1	1	1	1	Inga ungar sågs
Knölsvan	1	1	1	1	1	1	1	1	Inga ungar sågs
Grågås	4	3	3	3	3	3	3	4	Fyra par med ungar
Kanadagås	5	5	4	6	6	5	5	4	Ungar sågs
Rördrom	0	0	0	0	0	1	1	1	Hördes
Gräsand	10	9	10	10	9	9	9	8	Ungar sågs
Kricka	0	0	0	0	0	0	0	0	Enstaka fåglar
Snatterand	0	1	0	0	0	0	0	1	Enstaka fåglar
Skedand	0	0	0	0	0	0	0	0	Enstaka fåglar
Knipa	3	4	4	5	5	5	5	5	5 par med ungar
Storskrake	3	3	4	4	3	3	4	3	3 par med ungar
Vattenrall	3	3	3	3	3	0	2	2	Inga ungar sågs
Sothöna	13	12	11	10	8	8	7	7	Ungar sågs
Tofsvipa	10	10	10	10	9	8	9	9	Ungar sågs
Rödbena	0	1	0	1	0	0	0	0	Enstaka fåglar sågs
Enkelbeckasin	8	7	7	6	7	8	10	10	Svårinventerad
Summa	61	60	58	60	55	52	57	56	
Övriga arter									
Brun kärrhök	1	1	1	1	1	1	1	1	
Gulärta	6	6	6	5	5	5	4	5	
Ängspiplärka	7	7	7	8	8	7	8	7	
Buskskvätta	8	8	8	8	7	6	7	7	
Gräshoppsång	0	0	0	0	0	0	0	0	
Sävsångare	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	
Rörsångare	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	
Skägges	ca 2	ca 2	ca 2	0	0	0	0	0	
Sävsparrv	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	

Svårinventerade arter är vigg, knipa och storskrake, som förekommer rastande på vårsträcket i betydligt större antal än vad som sedan går till häckning. Någon konstaterad häckning av vigg har inte noterats. Svartsjö dämma har blivit en

konkurrerande uppehållsplats för våtmarksfågellarna i området. Många nykläckta ungviklar har vandrat över till Dämmet där födotillgången varit betydligt bättre än bland konkurrerande fiskar i viken.

Foto: Kjell Håggvik

TVÅ REVIR VARDERA AV VATTENRALL NOTERADES I VIKEN OCH I DÄMMET!

Svartsjö dämme

Hösten 2014 markbearbetades den del av Dämnet som ligger mellan utsiktsplattformen och Svartsjövägen. Bearbetningen som skedde genom kriminalvårdsanstaltens försorg för att förbättra det för låga betestrycket. Traktorkörningen innebär en utlösning av näring bunden i främst vegetation till vattnet och det stimulerade produktion av olika smådjur lämpliga som fågelföda. Ingen häckning av skrattnås eller årtå kunde konstateras. Minst tre årtor höll till vid dämnet samt ett stort antal skrattnåsar.

Fortfarande gäller annars att till Dämnet söker sig många ungpullar av kanadagås, knipa, sothöna och gräsand från den närliggande fiskrika Svartsjöviken. Vid midsommartid hade vegetationen tagit över en del av vattenytorna i Dämnet. Det fanns fortfarande gott om fåglar, vilka dock var svårbedda utom närmast vägen. Betestrycket på fastare mark har varit bra. Betesdjuren har släppts ut tidigare på försommaren och fått beta så sent som möjligt på hösten. Även om bete har etablerats kommer en viss vinterslätter att behöva utföras. Det skedde senast 2013.

Vid häckfågelinventeringen 2016 av Svartsjö Dämme har använts samma metodik som i Svartsjöviken. I tabell 2 redovisas resultatet.

Här följer kommentarer per art.

Knölsvan Ett par i lämplig biotop.

Grågås Åtta par fick ungar, ca 80 ungar kunde konstateras. Ca 70 individer som översomrade.

Kanadagås Som mest tre par med ungar sågs. De stannade relativt kort tid i Dämnet. När ungarna blivit större rörde de sig troligen ut i Mälaren.

Gräsand Som mest räknades fyra kullar. De växte bra och en stor del av ungarna blev troligen flygfärdiga. De flesta kullarna härstammade sannolikt från Svartsjöviken.

Snatterand Enstaka fåglar sågs.

Skedand Enstaka fåglar uppehöll sig i Dämnet. Ingen häckning kunde konstateras.

Bläsand Några par har uppehållit sig i området på våren – sommaren men det är troligen yngre, inte häckande par.

Kricka Som mest höll ca 200 till på det nyrestaurerade området. Svårt att skilja revirhävande från

yngre inte häckande men översomrande fåglar.
Årta Ett par höll till i dämmet. Ingen häckning kunde konstateras.

Knipa Fem kullar kunde räknas in, säkerligen kom de flesta från häckningar i Svartsjö slottspark.

Brunand Enstaka fåglar sågs. Inga ungar sågs.

Sothöna Häckade i Dämmet med fem par. Någon invandring av sothönspar från Svartsjöviken kunde inte märkas. Troligen är sothönsen mycket revirbundna.

Tofsvipa Uppskattningsvis sju par etablerade

sig i dämmet. Bon och ungar noterades för sju par. Möjligen kan någon kull ha tillkommit från åkermarken genom invandring.

Rödbena Ingen häckning.

Enkelbeckasin Svårinventerad. Fem par markerade revir.

Mindre strandpipare Ett par häckade. Ungar sågs.

Skrattmås Ingen häckning.

Smådopping Ett par häckade troligen.

Rörhöna Ett par häckade. Ungar sågs.

Tabell 2. Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjö däme 2009–2016.

Arter	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kommentarer 2016
Knölsvan	0	0	0	0	0	2	1	0	Inga ungar sågs
Grågås	8	8	6	7	7	5	8	8	Ca 80 ungar räknades
Kanadagås	5	4	4	4	3	3	3	3	Ungar sågs
Gräsand	8	8	7	6	5	5	4	4	Fyra par med ungar
Snatterand	4	1	1	2	2	0	1	0	Ingen häckning
Skedand	3	2	2	1	1	0	0	0	Enstaka fåglar
Kricka	1	0	0	0	0	0	3	1	Ungar sågs
Årta	2	1	0	0	0	0	1	0	Inga ungar sågs
Brunand	0	0	1	0	0	1	0	0	Inga ungar sågs
Knipa	7	7	6	6	6	6	5	5	Kullar, häckning i parken
Sothöna	8	7	6	6	5	5	5	6	Sex par med ungar
Tofsvipa	7	6	6	6	5	6	6	7	Sju par med ungar
Dammsnäppa	0	0	0	0	0	0	0	0	Ingen observation
Rödbena	1	0	1	1	0	0	0	0	Enstaka fåglar sågs
Enkelbeckasin	3	4	4	4	4	5	5	5	Svårinventerad
M. strandpipare	1	1	1	0	0	0	0	1	Ungar sågs
Vattenrall	2	2	2	2	2	2	2	2	Trolig häckning
Fiskmås	1	1	1	1	1	1	1	1	Ett bo på elstolpe
Skrattmås	0	0	0	0	0	0	1	0	Ingen häckning
Smådopping	0	0	0	0	0	0	1	1	Trolig häckning
Rörhöna	0	0	0	0	0	0	1	1	Häckade, ungar sågs
Summa	61	52	48	46	41	41	47	46	